

Jasmina Sahlström, Mari Nousiainen

Lapsiperheen vanhemmille suunnatun verkkopalvelun käytettävyyden arviointi

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Kätilö

Hoitotyön koulutusohjelma

Opinnäytetyö

Päivämäärä 11.5.2015

Tekijä(t) Otsikko	Jasmina Sahlström, Mari Nousiainen Oppimisympäristö lapsiperheen vanhemmille Verkkopalvelun käytettävyyden arviointi
Sivumäärä Aika	25 sivua + 2 liitettä
Tutkinto	Kätilö AMK
Koulutusohjelma	Hoitotyön koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Kätilö
Ohjaaja(t)	Lehtori TtT Leena Hannula
<p>Opinnäytetyö on osa Metropolia Ammattikorkeakoulun ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen hanketta, jonka tarkoituksena on tuottaa lasta odottaville perheille sekä lapsiperheen vanhemmille kattava ja luotettava verkkopalvelu. Opinnäytetyönä tehtiin käytettävyyden arviointi pilotoitavalle verkkopalvelulle. Työn tavoitteena oli koekäyttäjien avulla selvittää tekijöitä, jotka auttaisivat sivuston kehittäjiä ja sisällöntuottajia vastaamaan paremmin kohderyhmän tarpeisiin ja tuottaa tietoa sivujen jatkokehitystä varten.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Tutkimusaineisto kerättiin kyselylomakkeella, joka lähetettiin koekäyttäjille sähköpostin liitteenä. Koekäyttäjien keräämisessä käytettiin lumipallo-otantaa (snowball- sampling). Tutkimukseen vastasi 19 henkilöä joista neljä oli miehiä ja viisitoista naisia. Vastausprosentti oli 63 %. Kyselylomakkeet analysoitiin induktiivisella sisällön analyysillä. Tutkimuksessa selvitettiin, minkälaisena koekäyttäjät kokivat verkkosivuston käytettävyyden, sisällön, sekä minkälaista lisätietoa koekäyttäjät haluaisivat verkkopalvelun sisältävän.</p> <p>Suurin osa tutkimukseen osallistuneista koki verkkopalvelun selkeäksi ja toimivaksi sekä sisällöltään luotettavaksi ja ajantasaiseksi. Sivustoilla olevien videoiden toimivuus ja hyödyllisyys jakoi käyttävien arviot, siten että lähes puolella vastaajista oli ollut ongelmia videolinkkien toimivuuden kanssa. Suurin osa vastaajista käyttäisi sivustoja tiedonhakuun uudestaan.</p> <p>Tämän opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää THL:n pilotoitavien verkkosivuston kehittämisessä. Tutkimuksen mukaan vanhemmat kaipaisivat sivustolle tietoa yli 1-vuotiaan lapsen terveyteen ja kehitykseen liittyen. Myös verkkopalvelun sisältämien videolinkkien toimivuus tulisi tarkistaa.</p>	
Avainsanat	Verkkopalvelu, käytettävyyden arviointi, käytettävyys

Author(s) Title Number of Pages Date	Jasmina Sahlström, Mari Nousiainen Evaluation of the usability of an online service for parents with small children 25 pages + 2 appendices 11 May 2015
Degree	Bachelor of Health Care
Degree Programme	Nursing and Health Care
Specialisation option	Midwifery
Instructor(s)	Senior Lecturer Leena Hannula
<p>This final study is a part of the project in which Metropolia University of Applied Sciences and the Finnish National Institute for Health and Welfare (THL) are developing a new online service. The aim of the online service is to offer scientific and evidence-based content for couples who are expecting a child or who have small children. In this study the online service`s usability was tested whit the help of test users. The aim of this thesis was to assist THL`s developers to produce online service so that it would better serve users.</p> <p>The study was done by using qualitative research methods. The data was collected by questionnaire via email. Test users were recruited by using a snowball sampling. The resulting 19 interviews were analyzed using inductive content analysis. 15 of the respondents were females and 4 of them male. The response rate was 63%.</p> <p>The analysis answered the following research questions: how did the test users experience the usability of the website, how did the test users rate the content of the website and what kind of additional information test users would like to include to the website.</p> <p>The results showed that according to the participant parents the website is clear and functional and the content of the website is reliable and up to date. The test users disagreed about the functionality and utility of videos on the website. Almost half of the parents had problems to find and open the video links on the website. The majority of the respondents would use the website again if they needed information about their children`s health.</p> <p>The results of this thesis can be utilized in the development of the website. The study showed that the parents wanted the website to offer more information about the health of children older than one year. Also the functionality of videos on the website should be checked.</p>	
Keywords	Website, usability, usability testing

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Kotimaiset terveysterveystoimistot	2
3	Lasta odottavien perheiden tiedon ja tuen tarpeita	6
3.1	Vanhempien tiedon ja tuen tarve	8
3.2	Hoitotyön ammattilaisten tiedon ja tuen tarve	10
4	Verkkosivujen käytettävyys	11
4.1	Verkkopalveluiden laatukriteeristö	11
4.2	Käytettävyystestaus	12
5	Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset	13
6	Tutkimuksen toteutus	14
6.1	Hankkeen taustat	14
6.2	Tiedonkeruu menetelmä ja otanta	15
6.3	Kohderyhmän kuvaus	16
7	Tulokset	17
8	Pohdinta	19
8.1	Tulokset	19
8.2	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	20
8.3	Kehittämisideat verkkopalvelulle ja jatkotutkimusaiheet	21
	Lähteet	22
	Liitteet	25
	Liite 1 Saatekirje	25
	Liite 2 Vastauslomake	25

1 Johdanto

Raskauteen, synnytykseen ja lapsen terveyteen liittyvässä tiedonvälityksessä internetin rooli on jatkuvasti kasvanut. Sieltä haetaan vertaistukea sekä vastauksia uusien elämäntilanteiden aiheuttamiin kysymyksiin. Äitiysneuvolan rinnalla internet koetaan tärkeäksi tiedon ja tuen lähteeksi (Pulkinen 2009:56).

Urbaniit nykyvanhemmat hakevat herkästi tietoa netistä ja he omaavat hyvät valmiudet netin käyttöön. Internetin kautta on mahdollista tavoittaa laaja kohderyhmä sekä parantaa tiedonkulkua ja kommunikaatiota. Nykyaikaisen menetelmän avulla tieto ja tuki on yhtäläillä äidin sekä isän saatavilla joustavasti; jokainen voi valita käyttöajankohdan ja haluamansa tiedon (Urbaani vanhemmuus tutkimussuunnitelma 2007). Ongelmallista on, että luotettavaa tietoa voi olla vaikea löytää erilaisten sivustojen valtavan tarjonnan vuoksi. Terveyttä ja hyvinvointia koskevaa tietoa on paljon saatavilla, mutta se on pirstaloitunut moniin eri lähteisiin.

Opinnäytetyömme on osa Metropolia Ammattikorkeakoulun ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen hanketta, jonka tarkoituksena on tuottaa lasta odottaville perheille sekä lapsiperheen vanhemmille kattava ja luotettava verkkopalvelu. Tällä hetkellä tekeillä olevat sivustot sisältävät tietoa lapsen kehityksestä ja terveydestä raskausviikosta 20 aina ensimmäisen ikävuoden loppuun. Sivustojen kehittäjien ja sisällöntuottajien suunnitelmissa on, että ne tulisivat sisältämään tietoa myös alle kouluikäisen lapsen vanhemmille. Tulevaisuuden visio on, että sivustolta löytyisi neuvolan ikäkausitarkastuksiin linkittyvää informaatiota. Lisäksi tarkoituksena on, että terveysalan ammattilaiset ja alan opiskelijat voisivat jatkossa käyttää palvelua ohjauksen tukena esimerkiksi neuvoloissa. Lasta odottaville perheille, lasten vanhemmille ja hoitoalan työntekijöille halutaan tuottaa luotettava tietolähde, jonka sisällöstä vastaavat terveysalan ammattilaiset.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on tehdä käytettävyyden arviointi pilotoitavasta verkkopalvelusta. Keräämme koekäyttäjiltä sähköpostin liitteenä olevalla lomakkeella verkkopalvelun käyttökokemuksia ja kuvailemme niitä työssämme. Sivustot tulevat koekäyttöön todennäköisesti vuoden 2015 aikana. Tavoitteena on kerätä tietoa, joka auttaa verkkopalvelun kehittäjiä tuottamaan mahdollisimman käytettävät ja kohderyhmän tarpeita vastaavat sivustot.

2 Kotimaiset terveysterveyspalvelusivustot

Tilastokeskuksen mukaan internetiä käyttää joka toinen suomalainen useaan kertaan päivässä. Internetin käytössä ei ole juurikaan sukupuolten välisiä eroja (Tilastokeskus 2011). Nykypäivänä internetin käyttö on yleistä ja tietoa on tarjolla verkossa valtavasti. Vanhemmat hakevat herkästi tietoa internetistä lapsen terveyttä ja kasvatusta koskeviin kysymyksiin ja he pääsevät luotettavien tietolähteiden äärelle lähes yhtä helposti kuin ammattilaisetkin. Internetin käytön etuina on, että tiedonhakija voi itse päättää ajankohdan jolloin haluaa verkkosivujen tarjoamaan materiaaliin tutustua, kuinka paljon aikaa tiedonhakuun käyttää, millaista tietoa hakee ja millä tahdilla haluaa sivustolla edetä (Lagan-Sinclair-Kernohan 2010: 106–107). Internetissä oleva tieto on myös yhtäläillä molempien vanhempien haettavissa ja saavutettavissa.

Internetsivustoille voidaan helposti lisätä kuvia ja videoita tiedontarjoamisen apuvälineiksi. Tämä lisää internetin käyttäjän oppimismahdollisuuksia. Videoiden käytössä voivat hyötyä esimerkiksi asiakkaat, joiden on vaikea lukea kirjallista materiaalia. Videot mahdollistavat ohjauksen oikea-aikaisuuden. Toisaalta niiden sisältö voi herättää asiakkaassa vahvoja tunteita tai aiheuttaa väärinkäsityksiä, joten heillä pitäisi olla mahdollisuus keskustella videon sisällöstä terveydenhoitajan kanssa. Videoilla on mahdollista ohjata perusasioissa sekä esitellä esimerkiksi kokemuksia, paikkoja, ohjeita ja tilanteita (Kyngäs ym. 2007: 116–117, 122). Internetissä tarjottava tieto on myös kustannustehokasta, sillä se ei vaadi jatkuvia henkilöstöresursseja.

Pallarin, Tarkan, Ahon, Åstedt-Kurjen ja Salosen Vauvaperheiden vanhemmille kehitetyn verkkopalvelun käyttö, hyödyllisyys ja tuki (2011: 83) tutkimusartikkelin mukaan verkkopalvelua käyttivät eniten alle 30-vuotiaat. Tutkimusartikkelissa todettiin nuoren iän korreloivan verkkopalvelun hyödyllisyyteen. Äitien osalta verkkopalvelun käyttöön vaikutti eniten se, kuinka paljon keskustelupalstoja äiti oli käyttänyt aikaisemmin sekä esikoisen saaminen.

Erityisesti odottavat äidit hakevat tietoa verkosta neuvolasta saamansa tiedon tueksi. Yleistä on, että verkosta haetaan tietoa oman päätöksenteon tueksi ja helpottamiseksi. Vanhemmat hakevat niin sanotusti toista mielipidettä jostakin asiasta, josta on jo saatettu keskustella esimerkiksi oman terveydenhoitajan kanssa. (Lagan ym. 2010: 112-114.) Pulkkisen (2009: 34) Pro gradu työstä käy ilmi, että raskaana olevat kokevat internetin

hyvänä väylänä tiedonhakuun myös siksi, että arkaluontoisissakin asioissa anonymiteetti säilyy.

Koska isät palaavat tavallisesti töihin pian synnytyksen jälkeen, tiedon ja tuen saanti tapahtuu muulla tavalla kuin kasvokkain terveydenhuollon ammattilaisten kanssa. Luotettavan verkkopalvelun käyttäjät voisivat etsiä itselleen sopivaa ja omia tarpeitaan vastaavaa tietoa ja tukea itse valitsemana ajankohtana. Verkkopalvelu saattaa olla ainoa väylä isälle saada yhteys äitiyshuollon ammattilaisiin (Arjakari, Mallat, Päiviö 2012:5-6).

Internet tarjoaa myös mahdollisuuksia verkostoitua ja keskustella muiden vanhempien kanssa itseään mietityttävistä asioista. Pirkko Kourin väitöskirjassa tutkittiin äitiyshuollon palveluja ja nettineuvolan kehittämistä. Tutkimukseen osallistuneet perheet muodostivat nettineuvolan kautta virtuaalisyhteisön, jossa he antoivat toisilleen vertaistukea sekä palautetta äitiyshuollon palveluista. Vertaistuen saaminen onkin vanhemmille tärkeä internetin käyttötarkoitus. Ulkomailla asuvat suomalaiset voivat hakea tarvitsemaansa tukea ja tietoa verkkosivuilta omalla äidinkielellään (Kouri 2006: 93). Pulkkinen (2009:34) pro gradu tutkielmasta selviää, että vaikka vanhemmat ja erityisesti äidit hakevat vertaistukea netin keskustelupalstoilta, he kokevat myös tärkeäksi, että tämän lisäksi tarjolla olisi lähde, jonka tieto olisi luotettavaa.

Kotimaisten terveystalveluiden verkkotarjonta on runsasta ja monipuolista. Sähköinen terveystalviointi voidaan jakaa karkeasti kahteen palveluntarjontatapaan: toiset ovat vapaasti internetissä saatavilla olevia palveluita ja toiset puolestaan maksullisia. Vapaasti käytössä olevat palvelut tuottavat käyttäjilleen ohjeita ja tietoa terveydestä, eivätkä korvaa lääkärin vastaanottoa. Jäsenyyttä vaativat maksulliset palvelut perustuvat pitkäaikaisen lääkäri-potilassuhteen tai hoitaja-potilassuhteen muodostumiseen. Ne voivat olla yksityisiä terveystalvelujen tuottajia tai osa julkista terveydenhuoltoa. Suomalaiset käyttävät terveystalveluita siis ensisijaisen hoidon kanavana tai tukena varsinaiselle hoidolle (Alakangas 2008:26–27) .

Väestöliitolla sekä Mannerheimin lastensuojeluliitolla (MLL) on erityisesti perheille suunnatut maksuttomat verkkosivustot. Terveyskirjasto.fi ja Käypähoito.fi. ovat myös maksuttomia sekä kotimaisia sivustoja ja niiden sisältö perustuu tutkittuun tietoon.

Mannerheimin lastensuojeluliitto on kansalaisjärjestö, jonka tavoitteena on edistää lasten oikeuksia. Vanhempainnetti-verkkosivut on suunnattu lapsiperheiden vanhemmille.

Verkkosivuilta löytyy helposti ja kattavasti tietoa. ”Tietokulma” linkin takaa löytyy monipuolisesti tietoa lapsen kehityksestä ikäkausittain, lapsen ruokavaliosta, raskausajasta, vanhemmuudesta sekä erilaisista terveyteen liittyvistä asioista. Sivustoilta löytyy myös tukivinkkejä arjessa jaksamisen, blogi vanhemmuudesta ja elämästä lapsiperheessä sekä kirjepalvelumahdollisuus. Kirjemahdollisuuden lisäksi sivuilta löytyy myös maksuton puhelinnumero, josta voi luottamuksellisesti tiedustella mistä tahansa vanhemmuuteen liittyvästä asiasta. Verkkosivuilla kerrotaan, että puhelimeen ja kirjeisiin vastaa vapaaehtoinen tehtävään koulutettu päivystäjä. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen sivuilla ei vastaajalla kuitenkaan luvata olevan (www.mll.fi).

Väestöliiton verkkosivujen vanhemmuuslinkin alta löytyy tietoa vanhemmille. Tieto sivustoilla on karkeasti jaettu pienten lasten vanhemmille sekä murrosikäisen lapsen vanhemmille. Väestöliiton sivuilla on tarjolla myös erilaisia palveluita. Maksuttomia ja anonyymejä verkkopalveluita ovat Kysy asiantuntijalta -palsta, nettiluennot, nettivastaanotto, nettiryhmät, chatit, nettikurssit ja keskustelupalsta. Henkilökohtaista keskusteluapua tarjotaan vastaanottojen muodossa. Esimerkiksi erotilanteisiin voi saada Eroavuxi -palvelussa henkilökohtaista apua. Sivustoilta löytyy myös Väestöliiton julkaisemia oppaita sähköisessä muodossa. Vanhemmille suunnattuja oppaita ovat mm. Pullonpyörittäjien opas, Äidinmaidonkorvikkeisiin ja pulloruokintaan liittyen sekä pdf. – tiedostona löytyvä Itkuinen vauva ja koliikki -opas vanhemmille.

Väestöliitto kuvaa toimintaansa verkkosivuillaan seuraavasti:

”Väestöliitto on sosiaali- ja terveysalalla toimiva asiantuntijajärjestö.

Väestöliitto edistää sääntöjensä mukaisesti perheiden, nuorten ja koko väestön hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta sekä onnellista ja tasapainoista elämää. Toiminta painottuu nuorten ja perheiden hyvinvoinnin lisäämiseen, suomalaisen yhteiskunnan monikulttuurisuuden vahvistamiseen sekä seksuaaliterveyden edistämiseen.

Väestöliitto toimii yhteiskunnallisena vaikuttajana, luotettavana tutkijana ja kehittäjänä sekä palveluiden tuottajana. Väestöliiton toiminnalla on myös kansainvälinen ulottuvuus. Liitto jalkauttaa toimintaansa ja tekee sitä tunnetuksi tiedottamalla, kouluttamalla ja julkaisemalla toimialaansa liittyviä materiaaleja.”

(Väestöliitto 2014)

Terveyskirjasto.fi sekä Käypähoito.fi ovat Suomalaisen Lääkäriseura Duodecimin ylläpitämiä sivustoja. Kumpikaan ei tarjoa pelkästään lasten terveyteen liittyvää tietoa, vaan sisältö koostuu laajasti terveyteen ja sairauksiin liittyvästä materiaalista.

Terveyskirjaston sivuilta löytyy seuraavanlainen kuvaus sivustosta:

”Terveyskirjasto tuo luotettavan, riippumattoman ja ajantasaisen tiedon terveydestä ja sairauksista suomalaisten ulottuville. Terveyskirjaston artikkelit ja ohjeet ovat asiantuntijoiden laatimia ja perustuvat Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin tuottamiin kansallisiin hoitosuosituksiin ja Kustannus Oy Duodecimin julkaisemiin lääkäreiden käsikirjoihin. Terveyskirjaston sisällöt täydentyvät ja kehittyvät jatkuvasti uusien päivitysten myötä.

Artikkelien sisältö on tarkoitettu tukemaan kansalaisia oman terveytensä hoitamisessa ja antamaan perustietoa sairauksista ja hoitoon hakeutumisesta. Terveyskirjaston antama tieto ei ole tarkoitettu korvaamaan terveydenhuollon ammattilaisen antamaa henkilökohtaista informaatiota vaan täydentämään sitä.

Terveyskirjasto-sivusto ei kerää tai talleta käyttäjien henkilö- eikä terveystietoja paitsi erikseen järjestettävillä kyselyillä. Edellä kuvatut Terveyskirjaston noudattamat periaatteet ovat sopusoinnussa Suomen tietosuojalainsäädännön kanssa.” (Terveyskirjasto 2014)

Käypähoito.fi sivustolta löytyy seuraavanlainen kuvaus:

”Käypä hoito -suositukset ovat riippumattomia, tutkimusnäyttöön perustuvia kansallisia hoitosuosituksia. Niissä käsitellään tärkeitä suomalaisten terveyteen ja sairauksien hoitoon ja ehkäisyyn liittyviä kysymyksiä. Suosituksia laaditaan lääkäreille, terveydenhuollon ammattihenkilöstölle ja kansalaisille hoitopäätösten pohjaksi.

Suosituksia laatii Suomalainen Lääkäriseura Duodecim yhdessä erikoislääkäriyhdistysten kanssa. Suositusten tuottamisesta vastaavat asiantuntijatyöryhmä ja Käypä hoito -toimitus julkisella rahoituksella.” (Käypähoito 2014)

Eri kaupungeilla, kuten esimerkiksi Hyvinkäällä ja Vantaalla, on internetsivuillaan nettineuvoloita, jotka on tarkoitettu kaupungin äitiys- ja lastenneuvolan asiakkaille. Nettineuvolat ovat avoimia, eli sivut ovat kaikkien käytettävissä. Nettineuvolat tarjoavat tietoa pääasiallisesti lapsen odotuksesta, kasvusta vanhemmuuteen, parisuhteesta, sekä lapsen kasvusta ja kehityksestä. Useiden kaupunkien nettisivuilla on tietoa edellä mainituista asioista, vaikka niillä ei varsinaista nimettyä nettineuvola olisikaan. Myös Salon kaupungin verkkosivuilta löytyy kattavasti tietoa raskausajan neuvolaseurannasta, terveydestä ja lasten kehityksestä ikäkausittain. Salon nettineuvola toimii myös sosiaalisessa mediassa. Salon terveyskeskuksen tarjoama nettineuvola Salli jakaa Facebook-ryhmässään hyödyllisiä linkkejä Salon seudun asukkaille terveydenedistämistapahtumiin, neuvolatoimintaan sekä perheiden ja lasten terveyteen liittyen.

Sosiaali- ja terveysministeriö tarjoaa myös kuntien omien terveyskeskusten nettisivuilla tietoa lasten terveyteen ja sairauksiin liittyen. Helsingin kaupungin verkkosivuilta löytyy linkki joihinkin yleisimpien lasten sairauksien hoito-ohjeisiin. Linkistä löytyy myös pdf-tiedosto usein kysytyistä lapsen sairastamiseen liittyvistä kysymyksistä.

Alakankaan sähköisen terveyspalveluiden innovaatioita koskevan katsauksen mukaan suomalaiset tuovat arviolta vain 10–15 prosenttia kaikista terveyteen liittyvistä pulmistaan terveydenhuollon henkilöstön pohdittavaksi. Sosiaalisen lähiympäristön merkitys ongelmien hoitamisessa on siis suuri (Alakangas 2008:27). Salosen väitöskirjan mukaan (2010:62) Internetin käyttö tiedonhaussa on arkipäiväistynyt ja internet on suuri mahdollisuus vanhempien tukemiseen. Ammattilaisten haasteeksi jää luotettavan tiedon tuottaminen internetiin.

3 Lasta odottavien perheiden tiedon ja tuen tarpeita

Raskaus ja synnytys saattavat asettaa tuleville vanhemmille suuria odotuksia ja lapsen saamiseen voi liittyä myös ristiriitaisia tunteita. Nainen sopeutuu ja kypsyy tulevaan äitiyteen koko raskautensa ajan. Sikiön liikkeiden tunteminen vahvistaa äidille sikiön olemassaolon erillisenä olentona. Tulevat isät käyvät usein äitien kanssa ultraäänitutkimuksessa, jossa hekin voivat nähdä sikiön olemassaolon kohdussa. Molempien vanhempien valmistautuminen vanhemmuuteen on tärkeää. Odotusaika antaa mahdollisuuden valmistautua tulevaan ja kypsyä henkisesti lapsen vastaanottamiseen (Paavilainen, Korhiamäki, Porthan, Ijäs 2006).

Ensimmäistä lasta odottavien perheiden tiedolliset tarpeet ovat verraten hieman erilaiset toista lasta odottaviin perheisiin. Ensimmäinen lapsi vaikuttaa merkittävästi vanhempien ajankäyttöön, ihmissuhteisiin, taloudelliseen tilanteeseen sekä etenkin parisuhteeseen ja sen roolitukseen (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004: 80). Toisen lapsen syntyessä vanhemmat pohdiskelevat esimerkiksi sisarsuhteita ja mustasukkaisuutta. (Törmälä, Wikström 2012:17)

Raskaus elämänvaiheena voi vaikuttaa voimakkaasti seksuaalielämään ja parisuhteeseen. Pariskunnat tarvitsevat lisää tietoa ja tukea parisuhteen muutoksissa raskauden aikana sekä muutosten hyväksymisessä (Apter, Kaimola, Väisälä 2006: 191). Odottavat äidit pitävät raskauden vaikutuksista ja seksuaalisuudesta keskustelemista hoitajien kanssa tärkeänä, mutta saattavat kokea siitä puhumisen ja aiheen puheeksi ottamisen epämiellyttäväksi. (Bartellas ym. 2000: 964, Von Sydow 1999: 38) Erityisesti miehet kokevat tarvitsevansa tietoa yhdyntöjen aloittamisajankohdasta synnytyksen jälkeen. (Puutti-Rantsi 2009: 29)

Lapsiperheille suunnatun Vauvankaa.fi-verkkopalvelun pilotointivaiheessa ilmeni, että äidit kaipasivat sivuille enemmän tietoa raskauden kulusta sekä raskausajan ongelmista. Haapion ja Kastikaisen opinnäytetyössä (2012:17) kuvattiin odottavien äitien tiedontarpeita ja odotuksia verkkopalvelun sisällölle. Haapion ja Kastikaisen tutkimukseen osallistuneet odottavat äidit ilmaisivat erityistä informaation tarvetta alkion ja sikiön viikko-kohtaista kehitystä, raskaudenajan muutoksia sekä synnytystapahtumaa kohtaan. Synnytyksen käynnistyminen, synnytyksen kulku, kivunlievityskeinot, synnytysasennot sekä oikea aika lähteä synnytyssairaalaan mietityttivät vastaajia. Lisäksi synnytyksen aikana ilmenevistä mahdollisista ongelmatilanteista toivottiin tietoa (2012:20).

Äidit kaipasivat myös tietoa alkuraskauden tyypillisistä ja epätyypillisistä oireista. Ensimmäistä lasta odottavilla oli ajoittain epätietoisuutta siitä, minkälaiset oireet kuuluvat normaaliin raskauteen ja millaisista oireista tulisi huolestua. Tutkimukseen osallistuneet äidit kokivat tärkeäksi tietää, mihin ottaa yhteyttä akuuteissa tilanteissa ja milloin voi jäädä kotiin seuraamaan omaa vointiaan. Lisäksi vastaajat halusivat tietoa sikiön tai vauvan menetyksestä (Haapio, Kastikainen 2012:19).

Raskausajan ravitsemuksesta ja tarvittavista lisäaineista äidit halusivat kattavaa tietoa, vaikkakin osa vastaajista koki neuvolan esitteet riittäviksi. Pitkien listojen sijaan vältettävistä ruoka-aineista äidit toivoivat esimerkiksi terveellisiä ruokaohjeita, joissa olisi tarvittavat ravintoaineet (Haapio, Kastikainen 2012:18).

Tutkimukseen osallistuneet äidit tiesivät melko vähän raskaudenajan liikuntasuosituksista. He toivovat lisätietoa esimerkiksi suositeltavista ja vältettävistä liikuntamuodoista. Rankan liikunnan vaikutuksesta keskenmenoriskiin sekä toisaalta myös liikkumattomuuden vaikutuksista oli vastaajilla epävarmuutta (Haapio, Kastikainen 2012:18).

Odottavat äidit halusivat lisää tietoa raskausajan neuvolakäynneistä ja yhteiskunnan tarjoamista palveluista. Neuvolarutiinien ja ultraäänitutkimusten merkitys sekä sikiöseulontojen tarkoitus oli osalta vastaajista jäänyt epäselväksi (Haapio, Kastikainen 2012:21).

Tutkimuksessa todettiin, että tulevilla äideillä oli selkeä tarve luotettavaa ja monipuolista tietoa tarjoavalle sivustolle. Tutkimukseen osallistuneet äidit eivät kaivanneet verkkopalvelulta varsinaisesti sosiaalista tukea, vaan kokivat oman lähipiirinsä henkilökohtaisen vertaistuen merkittävämmäksi. Internetin keskustelupalstoja kuvailtiin ilmapiiriltään negatiivisiksi. Toisaalta verkkopalvelun tarjoamaa sosiaalista tukea voisivat hakea äidit,

joilla ei ole riittävää tukiverkostoa. Näin ollen se toimisi esimerkiksi neuvolan tarjoaman tuen lisänä (Haapio, Kastikainen 2012:23–24).

Isät kokevat, etteivät he saa kohdennetusti luotettavaa tietoa internetpalveluista sivustojen runsaan tarjonnan vuoksi. (Hult 2010:32) Tulevat isät tarvitsevat tietoa sekä tukea isyyteen kasvussa. Raskauden aikana huomio kiinnittyy pääosin odottavan äidin ja sikiön hyvinvointiin, joten isät saattavat kokea ulkopuolisuutta. Arjamarin, Mallatin ja Päiviön opinnäytetyössä todettiin, että isät tarvitsisivat tietoa esimerkiksi isän roolista, perheen kehittymisestä, lapsen tuomista muutoksista, raskausajasta, synnytyksestä, syntymän jälkeisestä ajasta, parisuhteesta ja seksuaalisuudesta, synnytyksen jälkeisestä mäsennuksesta sekä lapsen kehityksestä ja hoitamisesta (2013:15–21). Vaikka Sosiaali- ja terveysministeriön tekemän tutkimuksen mukaan isien käynnit äitiys- ja lastenneuvoiloissa ovat lisääntyneet viime vuosina, terveydenhoitajat kokevat isyyden tukemisessa suurimmaksi haasteeksi edelleen isien tavoittamisen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008: 36, 41,47)

3.1 Vanhempien tiedon ja tuen tarve

Lapsen syntymä merkitsee vanhemmille uusia elämyksiä ja väistämättä myös haasteita. Ensimmäistä lastaan odottavat vanhemmat eivät ole täysin selvillä siitä, miten sitovaa vauvan hoito alkuvaiheessa on. Perheiden tuen tarve vaihtelee luonnollisesti vanhempien elämäntilanteen mukaan. Äideillä ja isillä on erilaisia kokemuksia vanhemmuudesta; äidit saattavat tuntea olevansa väsyneitä ja täysin sidoksissa lapseen. Toisaalta he kokevat äitiyden hyvin antoisaksi. Isien kokemuksissa ei tule niinkään esiin vanhemmuuden fyysinen rasittavuus. Toisaalta isät kertovat lisääntyneestä vastuusta, joka saattaa tuntua usein painostavalta (Paavilainen, Korkiamäki, Porthan, Ijäs 2006).

Urbaani vanhemmuus-hankkeen aikana kehitettiin erityisesti vauvaperheille suunnattu verkkopalvelu Vauvankaa.fi. Hankkeen yhteydessä on tutkittu pienten lasten vanhempien verkosta löytyvän tiedon tarvetta hoitotyön ammattilaisten näkökulmasta. Törmälän ja Wikströmin (2012) opinnäytetyössä haastateltujen terveydenhoitajien mukaan vauvaperheiden vanhemmat tarvitsevat informaatiota etenkin raskaudesta, synnytyksen kuluista, vauvan ruokinnasta, parisuhteesta, perheestä sekä vauvan hyvinvoinnista.

Vauvan ravitsemukseen liittyvässä tiedontarpeessa korostuivat imetys sekä kiinteiden soseiden aloittaminen noin puolen vuoden iässä. Terveysteen ja hyvinvointiin liittyvissä

kysymyksissä painottuvat terveydenhoitajien mielestä vatsaoireet ja itkuisuus. Vanhemmat tarvitsevat tietoa motorisesta kehityksestä sekä sen tukemisesta. Myös kodin turvallisuus puhuttaa vanhempia. (Törmälä, Wikström 2012:15-19).

Hannulan, Salosen, Rekolan ja Tarkan (2010) tekemässä pilottitutkimuksessa arvioitiin vauvaperheiden saamaa tukea vauvankaa.fi-verkkopalvelun kautta. Vanhemmat toivoivat sivustoille lisää tietoa vauvan ravitsemuksesta esimerkiksi kiinteiden aloittamisesta, imetyksen ongelmatilanteista, vauvan unesta ja yöheräilystä, psyykkisestä kehityksestä, rokottamisesta sekä allergioista. Osa vanhemmista koki negatiivisena, että vauvanhoito-ohjeet painottuivat vastasyntyneeseen hoitoon. Verkkopalveluun toivottiin lisää tietoa seksuaalisuuden ongelmatilanteista ja sisarusten huomioimisesta sekä enemmän muiden vanhempien kokemuksia vanhemmuudesta.

Vauva-aika asettaa haasteita parisuhteelle. Vanhempia usein askarruttaa suuri elämänmuutos itsessään sekä ajan riittäminen parisuhteen hoitamiseksi. Haastateltujen terveydenhoitajien mukaan vanhemmat voisivat hyötyä parisuhdeongelmien ratkaisemisessa esimerkiksi valvotun keskustelupalstan vertaistuesta (Törmälä, Wikström 2012:26).

Puputti-Rantsin Pro Gradu-tutkielmassa ilmeni isien erityinen tarve vertaistuelle. Kiellelyistä tunteista, ahdistavista kokemuksista sekä raskauden aikaisesta ja lapsen syntymän jälkeisestä ajasta haluttiin keskustella myös samaa sukupuolta olevien kanssa (2009:27). Isän rooliin sopeutuminen aiheuttaa stressiä. Osalla isistä on ongelmia vuorovaikutuksessa lapsen kanssa sekä parisuhteessa, joten tuen tarve on ilmeinen (Hannula, Salonen, Rekola, Tarkka 2010).

Vauvankaa.fi:ssä oli erityisesti isille suunniteltu osio, jonka tavoitteena oli aktivoida isiä sitoutuneempaan isyyteen sekä antaa heille välineitä toimimaan jo varhaisessa vaiheessa oman lapsen hoitajana.

Isät jäävät tutkitusti usein vähemmälle huomiolle äitiin verrattuna yhteiskunnallisissa tutkimuodoissa kuten äitiysneuvolassa (Huttunen 2001:95).

3.2 Hoitotyön ammattilaisten tiedon ja tuen tarve

Kunnilla on kansanterveystieteen lain 14§:n määrittelemä velvollisuus huolehtia asukkaiden terveysneuvonnasta sekä terveystarkastuksista mukaan lukien ehkäisyneuvonta, raskaana olevien naisten ja lasta odottavien perheiden ja alle kouluikäisten lasten sekä heidän perheidensä neuvolapalvelut. Neuvolan tehtävänä on mahdollistaa vanhemmille heidän tarpeidensa mukainen ja ajantasainen tieto lapsen suotuisan kehityksen ja koko perheen terveyden edistämiseksi. Neuvolan ohjauksen tavoitteena on tukea vanhempien itseluottamusta sekä perheelle soveltuvien ja sen terveyttä edistävien valintojen tekemistä (STM:104).

Lumijärven ja Meriläisen opinnäytetyön Terveystieteen vanhemmuuteen kasvun tukijana (2009) tuloksista ilmeni, että terveydenhoitajat tarvitsevat lisää materiaalia ja tietoa parisuhteen muutoksista. Myöskin STM:n tiedotteesta (2004) ilmeni, että terveydenhoitajat kokevat puutteita taidoissaan tunnistaa vanhempien parisuhde ja päihdeongelmia sekä perheväkivaltaa. Haastatelluista terveydenhoitajista yli puolet arvioi tarvitsevansa koulutusta vanhemmuuden ja parisuhteen tukemisesta.

Viime vuosina isien käynnit äitiys- ja lastenneuvoloissa ovat lisääntyneet ja isyyden tukemisessa on edistytty. Sosiaali- ja terveysministeriön tutkimukseen osallistuneet terveydenhoitajat kokivat kuitenkin lähes poikkeuksetta tarvetta valmiuksiensa kehittämiseen isien tukemisessa (2008: 36, 41,47). Äitiyshuollon henkilökunnalla on vaikeuksia kohdata isät yksilöllisesti ja antaa heille riittävää tietoa ja tukea. (Deave – Johnson 2008: 629–632; Paavilainen 2003; 12, 19; Soukka 1997: 34)

Törmälän ja Wikströmin opinnäytetyössä haastatellut terveydenhoitajat pitivät tärkeänä, että heillä olisi joku sivusto, jota suositella vanhemmille. Sivustoille he toivoivat uusia terveystieteen tutkimuksia, jotta tuore tieto olisi helposti saatavilla. Hoitajia haastateltaessa nousi esiin ajatus kaiken neuvolatyöhön liittyvän materiaalin kokoamisesta yhteen paikkaan (2012:24).

4 Verkkosivujen käytettävyys

Käytettävyys kuuluu ihmisen ja tietokoneen väliseen vuorovaikutukseen. Käytettävyyden tarkoituksena on edistää oppimista, tehokkuutta sekä käyttäjätuottavuutta. Interaktiivisten järjestelmien suunnittelun päätavoitteena on auttaa käyttäjää saavuttamaan tavoitteensa. Järjestelmien tulee olla käytettäviä, jotta tavoite olisi mahdollinen (Laaksonen 2004: 3-4).

Käytettävyys voidaan määritellä osaksi tuotteen tai järjestelmän käyttökelpoisuutta. On tärkeää että käytettävyys sisällytetään tuotteen suunnitteluun jo heti alussa. Käytettävyys on laatuominaisuus, jolla voidaan kuvata kuinka miellyttävää, helppoa ja tehokasta tuotteen käyttö on. Www-sivustojen, kuten minkä tahansa tuotteen, hyvä käytettävyys on erittäin tärkeää (Sinkkonen, Kuoppala, Parkkinen, Vastamäki 2002, 19). Epämiellyttäväksi tai hankalaksi koetun tuotteen käyttöä vältetään tai sitä saatetaan käyttää väärin. (Kuusela 2004:8)

Kansainvälisen standardijärjestö ISO:n käytettävyyden määritelmän mukaan käytettävyydessä on kyse tehokkuudesta, taloudellisuudesta ja miellyttävyydestä. Näihin kaikkiin puolestaan vaikuttaa käyttäjä, käyttäjän toiveet ja käyttötilanne. Käytettävyytutkija Jacob Nielsenin lisää edellä mainittuun listaan vielä virheettömyyden ja muistettavuuden. ISO:n ja Nielsenin määritelmät ovat eniten käytetyt, viitatu ja kuuluisimmat käytettävyyden määritelmät. Edellä mainittuja määritelmiä voidaan helposti soveltaa myös internet-palvelun käytettävyyteen (Sinkkonen ym 2002, 19).

4.1 Verkkopalveluiden laatukriteeristö

Valtionvarainministeriö on laatinut ohjeiston julkisten verkkopalveluiden laadun kehittämiseen ja arviointiin. Laatukriteeristön on tarkoitus toimia käytettävyyden arvioinnin työkaluna, lisätä julkisista verkkopalveluista saatavia hyötyjä ja turvata laadukkaita verkkopalveluja niin tuottajien kuin käyttäjien näkökulmasta. Kriteeristön osa-alueet ovat käyttö, sisältö, johtaminen, tuottaminen ja hyödyt. Käytettävyyden ja sisällön kriteeristöjä on tarkoitus hyödyntää opinnäytetyössämme haastattelulomaketta laatiessa.

Käytettävyyden arviointiin on ohjeissa määritelty neljällätoista kriteeriä:

- verkkopalvelu on helposti löydettävissä
- verkkopalvelua voi käyttää eri kielillä
- verkkopalvelu on voi käytettävissä vaihtelevissa teknisissä ympäristöissä
- verkkopalvelu on käytettävissä eri vuorokaudenaikoina
- käyttö turvallista ja luotettavaa
- käyttö tehokasta ja nopeaa
- tiedon löytäminen sekä navigointi on helppoa
- käyttöliittymä on selkeä ja ymmärrettävä
- käyttäjän ohjaus ja neuvonta verkkopalvelun käytössä
- verkkopalvelu ehkäisee, sietää ja auttaa korjaamaan virheitä
- maksullinen verkkopalvelun osa erottuu selkeästi
- linkkien toimivuus ja kuvaavuus
- visuaalisten elementtien ja äänen tarkoituksenmukainen käyttö
- asettelu ja visuaalinen ilme viestinnällisesti että saavutettavasti toteutettu

Sisällön arviointiin on ohjeissa määritelty viisi kriteeriä:

- rakenteen tarkoituksenmukainen jäsentely
- sisällön luotettavuus ja ajantasaisuus
- sisällön on kattavuus
- sisältö on ymmärrettävää ja luettavaa
- Hyvä palvelu käyttäjälle verkkosivujen kautta

(Valtiovarainministeriö, Verkkopalvelujen laatukriteeristö 2012: 33-62)

4.2 Käytettävyydestä

Käytettävyydestä on käytettävyyden arvioinnin menetelmä. Käytettävyydestä pyritään testattavan tuotteen aitoja käyttötilanteita muistuttavien tehtävien avulla selvittämään mahdollisimman objektiivisesti, kuinka kohderyhmään kuuluvat käyttäjät toimivat tuotetta käyttäessään. Kerättyä aineistoa analysoimalla voidaan saada vastauksia siihen, miksi jokin sovelluksen ominaisuus ei ole käytettävä ja miten se voisi olla käytettävyydeltään parempi. Käytettävyydestä on hyvä menetelmä käytettävyyden arviointiin silloin, kun halutaan saada tietoa tuotteen todellisen käyttäjän näkökulmasta. Käytettä-

vyystestauksen tavoitteena on löytää käytettävyyden ongelma-kohtia, jotta tuotteen jatkokkehityksessä voidaan kiinnittää huomiota juuri näiden asioiden korjaamiseen ja parantamiseen. Toisaalta testauksen avulla voidaan löytää myös osa-alueita tai ominaisuuksia, joissa tuotteen laatu on hyvällä tasolla (Koskinen: 2005:187).

Käytettävyydestissä testattavana voi olla koko tuote, sen prototyyppi tai jokin sen osista. Esimerkiksi tietokoneohjelmat, www-sivustot, mobiilipalvelut ja kulutuselektroniikka voivat olla käytettävyydestestauksen kohteita (Koskinen 2005:188). Palveluiden ei tarvitse olla täysin valmiita ja toiminnassa käyttäjäkokemusten keräämiseksi. (Metsämäki 2000:22).

5 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyömme tarkoituksena on tehdä käytettävyyden arviointi pilotoitavasta verkkosivustosta. Tutkimme lapsiperheiden vanhempien käyttökokemuksia pilotoitavien nettisivujen käytettävyydestä ja sisällöstä sähköpostin liitteenä lähetettävän kyselylomakkeen avulla.

Työn tavoitteena on koekäyttäjien avulla selvittää tekijöitä, jotka auttaisivat sivuston kehittäjiä ja sisällöntuottajia vastaamaan paremmin kohderyhmän tarpeisiin ja tuottaa tietoa sivujen jatkokehitystä varten. Selkeät, sisällöllisesti riittävät ja kohderyhmän tarpeita vastaavat sivut voisivat toimia esimerkiksi neuvolatyöntekijöiden tai lapsivuodeosastojen ohjauksen tukena.

Opinnäytetyö pyrki saamaan vastaukset seuraaviin tutkimuskysymyksiin: Minkälaisena koekäyttäjät kokevat verkkosivuston käytettävyyden? Millaiseksi koekäyttäjät arvioivat sivuston sisällön? Minkälaista lisätietoa koekäyttäjät haluaisivat verkkopalvelun sisältävän?

6 Tutkimuksen toteutus

6.1 Hankkeen taustat

Tampereen yliopiston hoitotieteen laitos, Metropolia Ammattikorkeakoulu Terveys- ja hoitoala, HUS Naistensairaala, TAYS Naistenklinikka ja Mindcom Oy toteuttivat vuosina 2004-2010 Urbaani vanhemmuus –hankkeen, jonka tarkoituksena oli edistää perheiden terveyttä vanhemmuutta tukemalla. Tutkimushankkeessa selvitettiin vanhempien hyvinvointiin yhteydessä olevia tekijöitä, pyrittiin edistämään vauvaperheiden hyvinvointia vahvistamalla heidän omia voimavarojaan sekä edistämään puoleen vuoteen kestävää täysimetystä (Hult 2011).

Hankkeen yhtenä pääinterventiona kehitettiin Vauvankaa.fi -verkkopalvelu, internet-pohjainen oppimisympäristö. Sivusto suunnattiin vauvaikäisten lasten vanhemmille sekä työvälineeksi hoitoalan ammattilaisille ja opiskelijoille. Sieltä löytyi monipuolisesti tietoa vauvaikäisten vanhemmuuteen. Vauvankaa.fi – palvelusta visioitiin voimavaroja vahvistavaa, molemmat vanhemmat huomioivaa, luotettavaa ja ajanmukaista tietoa tarjoavaa verkkopalvelua. Sivustosta oli tarkoitus tehdä houkuttelevat, mielenkiintoiset, helppokäyttöiset, käytännönläheiset ja interaktiiviset (Hult 2011:11).

Vauvankaa.fi-palvelu ei ole enää kohderyhmän käytettävissä. Verkkopalvelua pilotoitiin Urbaani vanhemmuus-hankkeessa tutkituilla perheillä sekä lapsivuodeosastojen hoitohenkilöstöllä. Hankkeen aikana vauvankaa.fi oli yksityisellä palvelimella, mutta hankkeen jälkeen Vauvankaa.fi:lle alettiin etsiä julkista ylläpitäjää. Tässä vaiheessa aloitettiin yhteistyö Terveystieteiden- ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) kanssa.

Vauvankaa.fi:ssä ollut materiaali päivitetään ja siirretään THL:n verkkoalustalle. Sivustot tulevat koekäyttöön todennäköisesti vuonna 2015. Ennen valtakunnallista käyttöönottoa kerätään kohderyhmältä oppimisympäristön pilottiversion käyttökokemuksia. Sivustoja ei ole vielä nimetty.

Uudet verkkosivut ovat suunniteltu valtakunnalliseen levitykseen ja tarkoituksena on, että niitä voitaisiin jatkossa käyttää myös ohjauksen tukena neuvoloissa. Vanhemmille, odottaville perheille ja hoitoalan työntekijöille halutaan tuottaa luotettava tietolähde, jonka sisällöstä vastaavat terveysalan ammattilaiset. Vauvankaa.fi:n käyttäminen vaati käyttäjätunnusta. Tämä hankaloitti sivuille pääsyä ja vaikutti kävijämääriin negatiivisesti.

Sivustoille tulee olemaan vapaa pääsy eli käyttäjät voivat hyödyntää niitä helposti myös omaehtoisesti.

Tarkoituksena on luoda uutta materiaalia sivustoille. Jo olemassa oleva materiaali on suunnattu vauvaperheille. Tulevaisuuden visio on, että sivustolta löytyisi neuvolan ikäkausitarkastuksiin linkittyvää tietoa vauvaiästä aina lapsen kouluikään asti.

6.2 Tiedonkeruu menetelmä ja otanta

Tuotteen testaaminen on usein turhaa, jos käytettävyydesteihin osallistuvat testikäyttäjät eivät vastaa tuotteen loppukäyttäjiä. Siksi on erittäin tärkeää, että käytettävyys arvioinnin järjestäjä tietää mahdollisimman tarkkaan, ketkä ovat tuotteen loppukäyttäjiä. Kun loppukäyttäjryhmät on selvitetty mahdollisimman tarkasti, voidaan testikäyttäjiksi rekrytoida taustoiltaan loppukäyttäjryhmiin kuuluvien kaltaisia ihmisiä (Koskinen 2005:190).

Opinnäytetyö toteutetaan kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Ennen valtakunnallista käyttöönottoa kerätään kohderyhmältä (alle 1-vuotiaiden ja leikki-ikäisten lasten vanhemmat) verkkopalvelun pilottiversion käyttökokemuksiasähköpostin liitteenä olevalla kysymyslomakkeella. Otos on noin 20 vastaajaa. Koekäyttäjien tavoittamisessa ja etsimisessä menetelmänä on lumipallo-otanta.

Hyvä tutkimuslomake on selkeä, yksiselitteinen ja houkutteleva. Lomakkeen laatimiseen kuuluvat seuraavat vaiheet: tutkittavien kohteiden nimeäminen, rakenteen suunnittelu, kysymysten muotoilu ja lomakkeen testaus. Lopuksi tehdään tarvittavat korjaukset lomakkeeseen (Heikkilä 2002:48). Lomakkeen kohtuullinen pituus ja ulkoasun selkeys ovat erittäin tärkeitä sekä vastaajalle että tietojen tallentajalle; kyselyyn vastaamiseen tulisi kulua keskimäärin 15–20 minuuttia. Liian pitkä vastauslomake voi alentaa vastausprosenttia ja pilata muuten hyvin suunnitellun aineiston. Lomaketutkimuksissa on pyrittävä tutkimusongelman kannalta kattavaan, mutta samalla yksinkertaiseen ja helppotajuiseen kysymyksenasetteluun (KvantiMOTV 2010).

Lähetimme sähköpostin liitteenä kyselylomakkeen 20 lapsiperheen vanhemmalle tai perheenlisäystä parhaillaan odottaville vanhemmille. Käytimme vastaajien rekrytoinnissa omien sosiaalisten kontaktiemme lisäksi lumipallo-otanta menetelmää (snowball sampling). Lumipallo-otanta on prosessi, jossa määritellään ensin ehdot, joiden perusteella ensimmäinen haastateltava valitaan. Haastateltava ehdottaa uusia haastateltavia ja tätä

menetelmää jatketaan, kunnes tutkimusaineistoa katsotaan kertyneen riittävästi sekä vastaavan myös tutkimustehtäviä (Vilkkä 2005: 181.) Menetelmänä lumipallo-otanta on kätevä tapa löytää vaikeasti tavoiteltavat kohderyhmät. Sen etuna on myös edullisuus verrattuna perinteisiin rekryointistrategioihin. (Sadler ym. 2010: 370.) Lumipallo-otannan riskinä on, että haastateltavat koostuvat sosiaalisesta ryhmästä, joiden jäsenet jakavat keskenään samanlaisia piirteitä ja mielipiteitä (Sadler ym. 2010: 370).

Vastausprosenttiin vaikutti merkittävästi se, että verkkosivujen demoversion avaaminen oli haasteellista. Lumipallo-otanta ei toiminut halutulla tavalla, sillä koekäyttäjät eivät suositelleet tutuilleen sivuja, joiden aukeamisen kanssa oli heillä itsellään vaikeuksia. Riittävän otannan saaminen kokoon oli haasteellista ja jouduimme lähettämään lisää kyselylomakkeita riittävän otannan saamiseksi. Alun perin lähetimme kyselyn 20 henkilölle, joista 11 palautti lomakkeen. Heistä kaksi lähetti kyselyn eteenpäin tutulleen. Jouduimme rekrytoimaan lisää vanhempia mukaan ja lähetimme kyselyn vielä kahdeksalle henkilölle. Kokonaisvastausprosentiksi saimme 63 %.

6.3 Kohderyhmän kuvaus

Opinnäytetyössämme tehtävän käytettävyyden arvioinnin testiryhmä muodostuu lasta odottavista perheistä sekä lapsiperheiden vanhemmista. Tässä opinnäytetyössä lumipallo-otannan avulla saatiin kerättyä 19 vastaajaa. Vastaajat olivat iältään 24–35-vuotiaita. Heistä 17 oli naisia ja kaksi miehiä. Vastaajien lapset olivat iältään 0-8-vuotiaita ja lasten lukumäärä vaihteli vastaajasta riippuen 0-3:een. Vastaajista lasta odotti neljä henkilöä. Kuudella vastaajista oli yksi lapsi, seitsemällä kaksi ja kahdella kolme lasta. Alle 1-vuotiaan vanhempia vastaajista oli viisi.

7 Tulokset

Kolmeen taulukkoon on kerätty sähköpostilomakkeilla saadut vastaukset verkkopalvelun käytettävyyteen, sisältöön ja videoihin liittyen.

Käytettävyys	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Käyttöliittymä on selkeä ja ymmärrettävä	2	1	3	13	
Tiedon löytäminen ja navigointi on helppoa	1	2	2	8	6
Sivustojen käyttäminen on tehokasta ja nopeaa	1	2	1	12	3
Linkit ovat toimivia		5	1	8	5

Vastaajista suurin osa arvioi sivustojen käyttöliittymän selkeäksi ja ymmärrettäväksi. Tiedon löytäminen sekä navigointi koettiin helpoksi. Sivustojen käyttäminen oli suurimman osan mielestä tehokasta ja nopeaa. Sivustojen linkit toimivat pääosin.

Sisältö	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Tekstisisältö on ymmärrettävää ja luettavaa		5	1	9	4
Sivujen sisältö on luotettavaa ja ajantasaista		3		14	2
Sivujen rakenne on mielestäni selkeästi jäsennelty	2	3		11	3
Sivujen sisältö on tiedollisesti kattava		6	1	11	1

Sivustojen tekstisisältö oli valtaosan vastaajista mukaan ymmärrettävää ja luettavaa. Sivustoja pidettiin luotettavina ja ajantasaisina. Sivuja pidettiin selkeästi jäsenneltyinä ja tiedollisesti kattavina. Avoimille vastausriveille tekstisisältöä oli arvioitu seuraavasti: ”Teksti ei ole täydellistä, mutta toisaalta helposti lähestyttävää. Teksti ajoittain vaikeaselkoista ja liian pitkiä lauseita. Toimimattomat linkit lähdeluettelossa vievät joltain osin pohjaa luotettavuudelta.”

Videot	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Sivustoilta löytyvät linkit ideoihin löytyvät ja toimivat vaivattomasti	3	6		9	1
Videot ovat selkeitä	2	2	1	10	4
Käyttäisin sivustoa tiedonhakuun uudestaan		2	2	10	5

Sivustoilta löytyvien videoiden toimivuus jakoi vastaajien mielipiteitä. Lähes puolet vastaajista oli sitä mieltä, että linkit videoihin eivät löytyneet ja toimineet vaivattomasti. Suurin osa kuitenkin piti videoita selkeinä. Avoimille vastausriveille videoita oli kommentoitu seuraavasti: ”Videot ovat ehkä hieman vanhanaikaisia, ehkä vähän teennäisiä. Videoista tulee mieleen vanhat kouluajan opetusvideot, sekä perhevalmennuksessa käytettävät vanhat videot. Voisin mahdollisesti palata videoihin lapsen syntymän jälkeen, olisi hyvä jos tällaisia videoita olisi olemassa.”, ”Koin videot hyödylliseksi kertaukseksi siihen, mitä sairaalassa opetettiin.”, ”Minulle videot eivät enää ole ajankohtaisia.” Muutama vastaaja oli kommentoinut, ettei saa videoita auki. ”Videot ovat varmasti hyödyllisiä, varsinkin ensisynnyttäjille. Lapsemme jo sen verran isoja ja asiat jo tuttuja, etteivät videot enää olleet ajankohtaisia meille. Miten isyys muuttaa miestä – osio oli suhteellisen mielenkiintoinen ja herätti hyvää keskustelua.”

Verkkopalvelun suosittelulle vertailtava indeksiluku Net promoter oli opinnäytetyössä viisi. Vastaajista neljä lukeutui arvostelijoihin, kymmenen neutraaleihin ja viisi suosittelijoihin. Suurin osa vastaajista käyttäisi sivustoja tiedonhakuun uudestaan.

Avoimena kysymyksenä kyselylomakkeessa oli, millaista tietoa vastaaja jäi kaipaamaan perhe-elämään, 1-6-vuotiaan lapsen hoitoon, kasvatukseen tai terveyteen liittyen. 2 vastaajista toivoi tietoa rokotuksista, erityisesti niiden hyödyistä ja haittavaikutuksista. Yksi vastaajista toivoi kysymys-vastaus palstaa, jossa terveydenhoitoalan ammattilainen vastaisi vanhempien kysymyksiin. Yksi vastaajista oli kirjoittanut seuraavasti: ”Käsittääkseni sivuilla ei juuri ollut kyseisistä asioista mitään isomman lapsen osalta. Kaipaisin tietoa niistäkin, mutta sivuston nimikin; Vauvankaa viittaa juuri vauva-aikaan liittyviin juttuihin. En ehkä hakisi tietoa 6-vuotiaan juttuihin Vauvankaa-sivuilta.”, ”Lapsen päivähoidon alku on usein iso muutos perheessä, joten tästä asiasta olisi voinut olla jonkinlainen osio. Sivustolla voisi esitellä vaikka erilaisia päivähoito vaihtoehtoja ja vanhempien sekä lap-

sen tuntemuksia tähän muutokseen. Myös yli 3v hoidosta kotona ja mahdollisten erilais-
ten perhe- yms. kerhojen toiminnan esittely voisi olla hyödyllinen.”, ”Etenkin kasvatuk-
seen liittyen tietoa laajemmin, lähinnä pulmatilanteisiin”.

Lopuksi vastaajilla oli halutessaan mahdollisuus kommentoida sivustoja vapaasti. ”Si-
vuston rakenne on hieman monimutkainen. Ylälaidassa on kahdet päällekkäiset välileh-
det joista aukeaa taas sivupalkki josta taas aukeaa lisää. Ei kovin looginen jotenkin. Pal-
jon klikkauksia ja eri paikassa/tyylisiä. Vihreällä pohjalla olevat ylävälilehdet olisivat sel-
keämmät vasemmalla sivupalkissa allekkain.”, ”Vanhemmat kaipaavat enimmäkseen
konkreettista tietoa kaikesta. Jäsennys/otsikointi kannattaa tehdä huolella, koska tähän
aiheeseen liittyy niin paljon tietoa ja jos jokaisen otsikon alla on kamala määrä selatta-
vaa, ei kukaan jaksakaan sitä lukea. Kiinnittäisin siis otsikointiin erityistä huomiota.”, ”Yleensä
hakisin tietoa suoraan Googlesta, mutta mikäli Googlen hakuoptimointi olisi tehty hyvin
ja päätyisin sivustolle, käyttäisin sitä.”, ”Oman koulutuksen vuoksi videoiden hyödyllisyy-
den/sivuston arviointi ainoastaan vanhemman näkökulmasta osoittautui vaikeaksi”.

8 Pohdinta

8.1 Tulokset

Tutkimuksessa haluttiin selvittää, minkälaisena koekäyttäjät kokivat verkkopalvelun käy-
tettävyyden, sisällön sekä minkälaista lisätietoa koekäyttäjät haluaisivat verkkopalvelun
tarjoavan. Toivoimme myös perheiltä ideoita siihen, mitä sivusto voisi tulevaisuudessa
sisältää. Tutkimuksen tuloksena saatiin hyvä yleiskuva koekäyttäjien mielipiteistä verk-
kosivuston käytettävyydestä, sisällöstä sekä sivuilta löytyvästä videomateriaalista.

Vaikka emme toteuttaneetkaan varsinaista käytettävyydestä, saimme kuitenkin vas-
tauksia juuri niihin kysymyksiin joita käytettävyydestä haetaan. Koekäyttäjien
avulla löydettiin verkkopalvelusta käytettävyyden ongelma-kohtia, jotta tuotteen jatko-
kehityksessä voidaan kiinnittää huomiota juuri näiden asioiden korjaamiseen ja parantami-
seen. Kuten käytettävyydestä, kyselylomakkeiden avulla löydettiin myös
osa-alueita, joissa tuotteen laatu on hyvällä tasolla. (Koskinen 2005:187)

Sivustojen sisältöä pidettiin luotettavana ja ajantasaisena, mikä on tutkitusti merkityksel-
listä vanhemmille. Esimerkiksi Pulkkinen pro gradusta selviää, että vaikka vanhemmat

hakevat vertaistukea netistä, he myös kokevat tärkeäksi, että tämän lisäksi tarjolla olisi lähde, jonka tieto on luotettavaa (Pulkinen 2009:34). Myös Hult (2010:32) sekä Haapio ja Kastikainen 82012: 23–24) tuovat opinnäytteissään esille vanhempien tarpeen luotettavaa ja monipuolista tietoa tarjoavalle sivustolle. Sivustoja pidettiin kattavina, mutta yli 1-vuotiaan vanhemmat luonnollisesti toivoivat tietoa myös vanhempien lasten terveyteen liittyen. Sisältöä pidettiin tarkoituksenmukaisesti jäsennehtynä, tekstiä ymmärrettävänä ja luettavana. Nämä seikat ovat mainittu myös verkkopalveluiden laatukriteeristössä sisällön arvioinnin mittareina (Valtionvarainministeriö, Verkkopalveluiden laatukriteeristö 2012: 33–62).

Sivustoilla olleet videolinkit eivät toimineet kaikilla käyttäjillä. Valtionvarainministeriön laatukriteeristössä on linkkien toimivuus ja kuvaavuus yhdeksi kriteeriksi kuvaamaan verkkopalveluiden käytettävyyttä sekä laatua (Valtionvarainministeriö, Verkkopalveluiden laatukriteeristö 2012: 33–62).

8.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Sivustojen sisältö on suunnattu alle 1-vuotiaan vanhemmille, mutta vastaajista valtaosan jälkikasvu oli kuitenkin jo vauvavaiheen ohittanut. Tutkimuksen luotettavuuden kannalta tärkeää olisi ollut, että koekäyttäjät olisivat vastanneet mahdollisimman tarkasti lopullisen tuotteen käyttäjiä. (Koskinen 2005:190) Toisaalta vanhempien lasten vanhemmilta saatiin vastauksia siihen, millaista lisätietoa ja sisältöä verkkosivustolta kaivattaisiin jatkossa.

Valitettavasti verkkopalvelu ei ollut käyttövalmis siinä aikataulussa kun se opinnäytetyöllemme varatun ajan puitteissa olisi ollut suotavaa. Valmiin version testaaminen olisi ehkäpä ollut hyödyllisempää sivustojen kehittäjille. Teimme siis käytettävyyden arvioinnin sivustojen demoversiolla, jossa tosin oli samat toiminnallisuudet kuin tulevassa sivustosakin. Verkkotoimituksen näkökulmasta navigaation testaamisessa pilottiversiolla parempi menetelmä olisi ollut käytettävyytestaus, jossa lasten vanhempaa havainnoidaan aidossa käyttötilanteessa. Käytettävyytestauksessa osallistujille annetaan tehtäviä ja seurataan, miten hyvin he niistä suoriutuvat. Päätimme aikataulussa pysymiseksi kuitenkin pitäytyä alkuperäisessä suunnitelmassa kerätä käyttäjäkokemuksia sähköpostin kautta lähetetyllä lomakkeella. Aineistonkeruumuutoksista huolimatta saimme mielestämme laatimamme kyselylomakkeen avulla vastaukset tutkimuskysymyksiin. Kyselo-

makkeen laadimme Valtionvarainministeriön verkkopalveluiden laatukriteeristön pohjalta. Lomake esitettiin yhdellä koekäyttäjällä. Kyselylomake havaittiin testauksen perusteella toimivaksi eikä siihen tehty muutoksia. Sivustot myös avautuivat esitestaajalla moitteettomasti. Esitestaajia olisi pitänyt olla useampi, jotta ongelmat demoversion avautumisessa olisi tullut esille.

Kyselylomakkeiden keräämisessä e-lomakkeen käyttö olisi ollut järkevämpää, jotta vastaajien anonymiteetti olisi säilynyt paremmin aineiston analyysivaiheessa. Vastaajien henkilötiedot kuitenkin pidettiin ainoastaan tutkimuksen tekijöiden tiedossa, eivätkä ne ilmenneet valmiissa työssä. Kyselylomakkeessa ei kuitenkaan käsitelty kovinkaan arkaluontoisia asioita, joten uskomme että vastaajat pystyivät olemaan rehellisiä vastauksissaan.

Tutkimuksen luotettavuuteen vaikutti myös se seikka, ettei meillä ollut aikaisempaa kokemusta tämän kaltaisen tutkimuksen tuottamisesta. Jouduimme tutkimuksessamme myös poikkeamaan omalta asiantuntijuusalueeltamme. Verkkosivujen käytettävyyden luotettavaan testaamiseen ja arvioimiseen olisi tarvittu esimerkiksi it-alan osaajia.

8.3 Kehittämisasiat verkkopalvelulle ja jatkotutkimusaiheet

Seuraavat testaukset verkkopalvelulle tulisi tehdä valmiille tuotteelle, eli THL:n verkkosivuilta löytyvälle palvelulle. Näin voitaisiin välttyä niiltä ongelmilta, joita omassa tutkimuksessa kohtasimme liittyen verkkopalvelun demoversion avautumiseen koekäyttäjien päätteillä. Verkkopalveluiden demoversioita testattaessa tulisi käyttää mahdollisesti jostain muuta tiedonkeruu menetelmää lumipallo-otannan sijaan.

Tutkimuksessa tuli selkeästi esille, että koekäyttäjryhmällä oli hankaluuksia videoiden avautumisessa ja niiden löytymisessä verkkopalvelussa. Videoiden toimivuuteen sivustolla tulisi siis kiinnittää huomiota lopullisessa tuotteessa.

Verkkopalvelun sisällöllisen kattavuuden parantamiseksi, verkkopalveluun olisi hyvä kerätä tietoa yli 1-vuotiaan lapsen terveyteen ja kasvuun liittyen. Jatkotutkimuksena voitaisiin ajatella kyselyä pelkästään yli yksi-vuotiaan lapsen vanhemmille aiheeseen liittyen.

Sivustolla on heteronormatiivisia piirteitä ja myös vastaajamme koostuivat pelkästään heteropariskunnista. Jatkotutkimusaiheina ja kehittämishaasteina ovatkin ne seikat, joilla sivustolla huomioidaan yksinhuoltajat sekä uusio- ja sateenkaariperheet.

Lähteet

Alakangas, Heli 2008. Sähköisen terveysasioinnin innovaatiot -systemoitu kirjallisuuskatsaus. Pro gradu -tutkielma. Kuopion yliopisto

Apter Dan, Kaimola Kari, Väisälä, Leena 2006. Seksuaalisuus. Helsinki: Duodecim.

Arjakari, Outi; Mallat, Katja; Päiviö, Sonja; 2011. Isien tiedon ja tuen tarve Vauvankaa.fi -verkkopalvelussa : Isien kokemuksia verkkopalvelun isäosion sisällöstä. Opinnäytetyö. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu.

Bartellas Elias, Crane Joan M. G. ,Daley Melita, Bennett Kelly A, Hutchens Donna 2000. Sexuality and sexual activity in pregnancy. British Journal of Obstetrics and Gynaecology. Vol 177

Deave, Toity – Johnson, Debbie 2008: The transition to parenthood: what does it mean for fathers. Jan Original Research. Journal of Advanced Nursing 63 (6). 626–633

Haapio, Anni, Kastikainen Suvi 2012. Esikoistaan odottavien äitien tiedon ja tuen tarve : Vauvankaa.fi-verkkopalvelun hyödyntäminen tiedon ja tuen tarjoamisessa. Opinnäytetyö. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu

Hannula L, Salonen AH, Rekola L, Tarkka M-T. (2010). Vauvaperheille kehitetyn verkkopalvelun pilottitutkimus - vanhempien näkökulma. Tutkiva Hoitotyö 8 (2), 22-30

Heikkilä, Tarja 2002. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita Prima oy.

Hult, Marja 2012. Urbaani vanhemmuus. Loppuraportin kirjoittamiseen osallistuminen. Opinnäytetyö. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu.

Huttunen, Jouko 2001: Isänä olemisen uudet suunnat. PS-kustannus. Juva: WS Bookwell Oy

Ikävalko, Minna 2008: Vauvankaa.fi -verkkopalvelun pilottitutkimuksen raportti.

Jokela, Anu 2013. Kun pelkät sanat eivät riitä, Visuaalinen ilme ja käytettävyys www-sivuilla. Opinnäytetyö. Oulun seudun ammattikorkeakoulu.

Koskinen, J. (2005) Käytettävyydestä. Ovaska, S., Aula, A. & Majaranta, P. (toim.) Käytettävyydetutkimuksen menetelmät, 187-190. Tampereen yliopisto, Tietojenkäsittelytieteiden laitos B-2005-1.

Kouri, Pirkko 2006: Development of Maternity Clinic on the net service. Väitöskirja. Kuopion yliopisto. Hoitotieteenlaitos.

Kuusela, Marjo 2004: Sellkokielisten internetsivustojen käytettävyys kehitysvammaisilla käyttäjillä. Diplomityö. TKK.

Menetelmäopetuksen tietovaranto. KvantimOTV .2010. Verkkodokumentti.
< <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kyselylomake/laatiminen.html>> luettu 22.5.14

Kyngäs, H., Kääriäinen, M., Poskiparta, M., Johansson, K., Hirvonen, E & Renfors, T. 2007. Ohjaaminen hoitotyössä. Helsinki:WSOY.

Laaksonen, Sami 2004: Käytettävyyden testaaminen. Pro gradu –tutkielma. Joensuun yliopisto. Matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta. Tietojenkäsittelytieteen laitos.

Lagan, Briegie M – Sinclair, Marlene – Kernohan, W. George 2010: Internet Use in Pregnancy Informs Women’s Decisions Making: A Web-Based survey. BIRTH: Issues In Prenatal Care vol 37 (2) 106-115

Lumijärvi, Maria; Meriläinen, Heidi 2009: Terveystietäjä vanhemmuuteen kasvun tukijana – Materiaalin käyttö ohjauksen tukena. Laurea Tikkurila. Opinnäytetyö.

Nieminen, Anna; Reini, Henna 2013. Parisuhteen ja seksuaalisuuden muuttuminen raskausaikana ja lapsen syntymän jälkeen. Parisuhdepeli Vauvankaa.fi verkkopalveluun. Opinnäytetyö. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu.

Mikkola, Mikko 2011. Käytettävyyden arviointi Webissä. Opinnäytetyö. Tampere: Tampereen ammattikorkeakoulu

Paavilainen, Riitta 2003: Turvallisuutta ja varmuutta lapsen odotukseen. Äitien ja isien kokemuksia raskaudesta ja äitiyshuollosta. Tampere:Tampereen yliopisto. Lääketieteellinen tiedekunta. Hoitotieteen laitos. Luettavissa myös sähköisenä
<<http://acta.uta.fi/pdf/951-44-5544-4.pdf>>

Paavilainen, Eija; Korkiamäki, Kirsi; Porthan, Leea; Ijäs, Maija-Liisa 2006. Äitien ja isien tarvitseman tuen kehittäminen. Sairaanhoidaja-lehti. Artikkelit. Luettavissa myös sähköisenä
<https://www.sairaanhoidajaliitto.fi/amatilliset_urapalvelut/julkaisut/sairaanhoidaja-lehti/4_2006/muut_artikkelit/aitien_ja_isien_tarvitseman_tuen/>

Pallari, Tuulia – Tarkka, Marja-Terttu – Aho, Anna Liisa – Åstedt-Kurki, Päivi – Salonen, Anne 2011. Vauvaperheiden vanhemmille kehitetyn verkkopalvelun käyttö, hyödyllisyys ja tuki. Hoitotiede 23 (2). 83–94.

Pulkkinen, Mari 2009, Internet ja äitiysneuvola raskaana olevien vertaistukena. Pro gradu –tutkielma. Kuopion yliopiston hoitotieteen laitos

Puputti-Rantsi, Arja 2009: Isien tuen ja tiedon tarpeet isyydestä, odotusajasta ja synnytyksestä -perhevalmennus isyyteen kasvun tukena. Turku: Pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto. Lääketieteellinen tiedekunta. Hoitotieteen laitos.

Sadler, Georgia Robins – Lee, Hau-Chen – Lim, Rod Seung-Hwan – Fullerton, Judith 2010: Recruitment of hard-to-reach population subgroups via adaptations of the snowball sampling strategy. *Nursing and Health Sciences* (2010), 12

Salonen, Anne 2010. Parenting Satisfaction and Parenting Self-Efficacy during the Postpartum period. Evaluation of an internet-based intervention. *akateeminen väitöskirja: Tampereen yliopisto. Lääketieteellinen tiedekunta. Hoitotieteen laitos*

Sinkkonen, I., Kuoppala, H., Parkkinen, J. & Vastamäki, R. 2002. Käytettävyyden psykologia. Edita Oyj, Helsinki.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2004. Lastenneuvola lapsiperheen tukena. Opas työntekijöille. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaia 2004:14. Helsinki: STM.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2008. Isät ja isyyden tukeminen äitiys- ja lastenneuvoiloissa. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2008: 24. Helsinki: STM

Soukka, Helinä 1997: Isä on in? Isäksi tuleminen, isien odotukset, kokemukset ja toivomukset perhe- ja synnytysvalmennuksesta. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Terveystieteen laitos. Hoitotiede. Luettavissa myös sähköisenä <<http://urn.fi/URN:NBN:fi:juu-1997721330>>

Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö. Tilastokeskus. Verkkodokumentti. <http://www.stat.fi/til/sutivi/2010/sutivi_2010_2010-10-26_tie_001_fi.html> Luettu 28.2.2014

Törmälä, Tiina; Wikström, Sari 2012. Terveystieteen näkemys vauvaperheen verkosta löytyvän tiedon tarpeesta. *Opinnäytetyö*. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu.

Valtionvarainministeriö 2012. Verkkosivujen laatukriteeristö. Tampereen yliopistopaino Oy

Vilka, Hanna 2005: Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi

Verkkosivut:

<<http://www.hel.fi/hki/terke/fi/Hoito-ohjeita/Lasten+sairauksien+hoito-ohjeita>> luettu 6.3.2014

<http://www.vantaa.fi/fi/sosiaali-ja_terveyspalvelut/lasten_nuorten_ja_perheiden_palvelut/aitiys-ja_lastenneuvolat/lapsiperheiden_nettineuvola> luettu 6.3.2014

<<http://www.hyvinkaa.fi/fi/Terveyspalvelut/Nettineuvola-Nelli/>> luettu 6.3.2014

<<https://www.facebook.com/nettineuvolasalli>> luettu 7.3.2014

<<http://www.salo.fi/terveyspalvelut/neuvolat/>> luettu 7.3.2014

L 1972/66= Kansanterveyslaki.

<<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1972/19720066>> luettu 9.5.2014

<<https://mll-fi.directo.fi/vanhempainnetti/tietokulma/>> luettu 12.5.2014

<<http://www.vaestoliitto.fi/vanhemmuus/>> luettu 12.5.2014

Liitteet

Liite 1 Saatekirje

Liite 2 Vastauslomake

Saatekirje

Hyvät lapsiperheen vanhemmat

Opinnäytetyömme on osa Metropolia Ammattikorkeakoulun ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen hanketta, jonka tarkoituksena on tuottaa lasta odottaville perheille sekä lapsiperheen vanhemmille kattava ja luotettava verkkopalvelu. Tällä hetkellä tekeillä olevat sivustot sisältävät tietoa lapsen kehityksestä ja terveydestä raskausviikosta 20 aina ensimmäisen ikävuoden loppuun asti. Sivustojen kehittäjien ja sisällöntuottajien suunnitelmissa on, että sivustot tulisivat sisältämään tietoa myös alle kouluikäisen lapsen vanhemmille. Tulevaisuuden visio on, että sivustolta löytyisi neuvolan ikäkausitarkastuksiin linkittyvää informaatiota. Lisäksi tarkoituksena on, että terveysalan ammattilaiset ja alan opiskelijat voisivat jatkossa käyttää palvelua ohjauksen tukena esimerkiksi neuvoloissa. Lasta odottaville perheille, lasten vanhemmille ja hoitoalan työntekijöille halutaan tuottaa luotettava tietolähde, jonka sisällöstä vastaavat terveysalan ammattilaiset.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on tehdä käytettävyyden arviointi pilotoitavasta verkkopalvelusta. Keräämme koekäyttäjiltä sähköpostin liitteenä olevalla lomakkeella verkkopalvelun käyttökokemuksia ja raportoimme tuloksista työssämme. Tavoitteena on kerätä tietoa, joka auttaa verkkopalvelun kehittäjiä tuottamaan mahdollisimman käytettävät ja kohderyhmän tarpeita vastaavat sivustot.

Nyt pyydämme kohteliaimmin teitä osallistumaan opinnäytetyömme toteutukseen tutustumalla THL:n verkkosivuille tulevaan verkkopalveluun ja sen jälkeen vastaamaan lomakkeella teille esitettyihin kysymyksiin verkkosivujen sisällöstä ja sen käytettävyydestä. Jos perheessänne on useampi vanhempi, pyydämme jokaista vanhempaa vastaamaan kysymyksiin omalle lomakkeelleen. Vastaukset ovat luottamuksellisia. Vastauksia tullaan käyttämään ainoastaan opinnäytetyömme toteutukseen.

Viestissä olevasta linkistä pääsette THL:n verkkopalveluun. Viestin liitteenä vastauslomake.

Mikäli teille tulee kysymyksiä tutkimukseemme liittyen, voitte olla yhteydessä meihin sähköpostitse. Osallistumisenne on meille erittäin arvokas ja kiitämme syvästi jokaista tutkimukseemme osallistuvaa vanhempaa.

Terveisin

Metropolia AMK:n kättilöopiskelijat Mari Nousiainen ja Jasmina Sahlström

mari.nousiainen2@metropolia.fi

[jasmina.sahlström@metropolia.fi](mailto:jasmina.sahlstrom@metropolia.fi)

Vastauslomake

Taustatiedot täytettyäsi, vastaa kysymyksiin sivustojen käytettävyydestä, sisällöstä sekä sivuilla olevista videoista. Tyhjille riveille voit halutessasi perustella vastaustasi. Vastauslomakkeen lopussa on lisäksi kolme avointa kysymystä. Kysymyksiin ei ole olemassa oikeita tai väriä vastauksia vaan olemme kiinnostuneita juuri sinun näkemyksestäsi.

Taustatiedot

Ikä: _____

Sukupuoli: _____

Odotatko lasta parhaillaan: _____

Lasten lukumäärä: _____

Lasten/ lapsen ikä: _____

Arvioi sivuston käytettävyyttä

Käyttöliittymä on selkeä ja ymmärrettävä

1. täysin eri mieltä
 2. jokseenkin eri mieltä
 3. ei samaa eikä eri mieltä
 4. jokseenkin samaa mieltä
 5. täysin samaa mieltä
-
-

Tiedon löytäminen sekä navigointi on helppoa

1. täysin eri mieltä
 2. jokseenkin eri mieltä
 3. ei samaa eikä eri mieltä
 4. jokseenkin samaa mieltä
 5. täysin samaa mieltä
-
-

Sivustojen käyttäminen on tehokasta ja nopeaa

1. täysin eri mieltä
 2. jokseenkin eri mieltä
 3. ei samaa eikä eri mieltä
 4. jokseenkin samaa mieltä
 5. täysin samaa mieltä
-
-

Linkit ovat toimivia

1. täysin eri mieltä
 2. jokseenkin eri mieltä
 3. ei samaa eikä eri mieltä
 4. jokseenkin samaa mieltä
 5. täysin samaa mieltä
-
-

Arvioi sivuston sisältöä

Tekstisisältö on ymmärrettävää ja luettavaa

1. täysin eri mieltä
 2. jokseenkin eri mieltä
 3. ei samaa eikä eri mieltä
 4. jokseenkin samaa mieltä
 5. täysin samaa mieltä
-
-

Sivujen sisältö on mielestäni luotettavaa ja ajantasaista

1. täysin eri mieltä
 2. jokseenkin eri mieltä
 3. ei samaa eikä eri mieltä
 4. jokseenkin samaa mieltä
 5. täysin samaa mieltä
-
-

Sivujen rakenne on mielestäni selkeästi jäsenneily

1. täysin eri mieltä
 2. jokseenkin eri mieltä
 3. ei samaa eikä eri mieltä
 4. jokseenkin samaa mieltä
 5. täysin samaa mieltä
-
-

Sivujen sisältö on tiedollisesti kattava

1. täysin eri mieltä
 2. jokseenkin eri mieltä
 3. ei samaa eikä eri mieltä
 4. jokseenkin samaa mieltä
 5. täysin samaa mieltä
-
-

Arvioi sivuston videoita

Sivustoilta löytyvät linkit videoihin löytyvät ja toimivat vaivattomasti

1. täysin eri mieltä
 2. jokseenkin eri mieltä
 3. ei samaa eikä eri mieltä
 4. jokseenkin samaa mieltä
 5. täysin samaa mieltä
-
-

Videot ovat selkeitä

1. täysin eri mieltä
 2. jokseenkin eri mieltä
 3. ei samaa eikä eri mieltä
 4. jokseenkin samaa mieltä
 5. täysin samaa mieltä
-
-

Arvioi videoiden hyödyllisyyttä omasta näkökulmastasi:

Lopuksi...

Käyttäisin sivustoa tiedonhakuun uudestaan

1. täysin eri mieltä
2. jokseenkin eri mieltä
3. ei samaa eikä eri mieltä
4. jokseenkin samaa mieltä
5. täysin samaa mieltä

Kuinka todennäköisesti suosittelisit palvelua ystävällesi tai toiselle vanhemmalle?

Vastausvaihtoehdot ovat 0-10 (0 = en suosittelisi, 10 = suosittelisin varmasti)

Millaista tietoa jäit mahdollisesti kaipaamaan perhe-elämään, 1-6 vuotiaan lapsen hoitoon, kasvatukseen tai terveyteen liittyen?

Lopuksi voit vielä kommentoida sivustoa vapaasti:

Kiitos vastauksistasi! Osallistumisesi on meille tärkeää!

